

**ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ПАТОЛОГІЇ ХРЕБТА
ТА СУГЛОБІВ ІМЕНІ ПРОФЕСОРА М.І. СИТЕНКА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ»
(ДУ «ІПХС ІМ. ПРОФ. М.І. СИТЕНКА НАМН УКРАЇНИ»)**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Вченої ради
ДУ «ІПХС
ім. проф. М.І. Ситенка
НАМН України»
Протокол № 14 від 25.09.2026 р.
Голова Вченої ради
професор
_____ Микола КОРЖ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Наказ директора
ДУ «ІПХС
ім. проф. М.І. Ситенка
НАМН України»

від 28.09.2026 р.
№ 144 - О

РОБОЧА ПРОГРАМА

з навчальної дисципліни

**«ПОСТІЗОМЕТРИЧНА РЕЛАКСАЦІЯ (ПР) ТА ЛІКУВАЛЬНИЙ
МАСАЖ В ОРТОПЕДІЇ І ТРАВМАТОЛОГІЇ»**

рівень вищої освіти

третій (освітньо-науковий)

галузь знань

**I Охорона здоров'я та соціальне
забезпечення**

спеціальність

I 2 Медицина

освітньо-наукова програма

Травматологія та ортопедія

Число кредитів ECTS – 3 (90 годин)

Лекцій - 18 години

Практичних занять - 36 годин

Самостійна робота - 32 години

Консультації - 4 години

Форма контролю знань – залік

ХАРКІВ – 2026

Робоча програма з навчальної дисципліни «Постізометрична релаксація (ПІР) та лікувальний масаж в ортопедії і травматології» для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за спеціальністю І 2 Медицина (спеціалізація – травматологія та ортопедія)

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

доктор медичних наук Стауде В.А.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні Вченої ради ДУ «Інститут патології хребта та суглобів ім. проф. М.І. Ситенка НАМН України»

Протокол № 14 від 25.09.2026 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма навчального циклу призначена для підготовки докторів філософії за спеціальністю І 2 Медицина (освітньо-наукова програма – Травматологія та ортопедія).

Програму розроблено з урахуванням положень освітньо-наукової програми «Травматологія та ортопедія» з підготовки фахівців третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти у галузі знань І «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення» за спеціальністю І 2 «Медицина», затвердженої Вченою радою ДУ «ІПХС ім. проф. М.І. Ситенка НАМН України» (протокол № 14 від 28.09.2026 р.), відповідно до Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-УП, Постанови Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій», Постанови Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» зі змінами та доповненнями, методичних рекомендацій Національної академії педагогічних наук України «Розроблення освітніх програм».

ПЕРЕДМОВА

В розвитку сучасної клінічної медицини особливо важливе значення набуває реабілітаційний напрямок. Це передбачає систему засобів, спрямованих на відновлення здоров'я хворих, повернення їх в найкоротші строки до повноцінної трудової діяльності та на профілактику інвалідності. Вирішення цих завдань забезпечується комплексним застосуванням засобів відновлюваної терапії, де провідну роль відіграють фізичні лікувальні фактори серед яких найефективнішими та найпоширенішими є постізометрична релаксація, лікувальна фізична культура та масаж.

Навчальна дисципліна «Постізометрична релаксація (ПР) та лікувальний масаж в ортопедії і травматології» є однією з базових, яка входить в цикл професійної підготовки аспірантів зі спеціальності травматологія та ортопедія. Дисципліна дозволяє ознайомити з найбільш важливими методами постізометричної релаксації, лікувального масажу, що використовуються в сучасній ортопедії і травматології. Вона сприяє забезпеченню загального та професійного розвитку аспіранта та скерована на поглиблення теоретичних знань і практичних навичок.

Програма навчальної дисципліни складається з двох змістовних модулів:

1. «Постізометрична релаксація (ПР)»
2. «Лікувальний масаж в ортопедії і травматології»

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна «Постізометрична релаксація (ПР) та лікувальний масаж в ортопедії і травматології» є однією з вибіркових, яка входить до дисциплін професійної підготовки. Вона тісно пов'язана з вивченням курсів нормальної і функціональної анатомії, фізіології людини. На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ЄКТС.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою дисципліни «Постізометрична релаксація (ПР) та лікувальний масаж в ортопедії і травматології» є ознайомлення аспірантів із актуальними сучасними методами ПР і масажу, що є необхідними для підготовки фахівців з ортопедії і травматології.

1.2. Завдання дисципліни. Основними завданнями вивчення дисципліни «Постізометрична релаксація (ПР) та лікувальний масаж в ортопедії і травматології» є розвиток теоретичних уявлень та набуття аспірантами практичних навичок щодо виконання методів ПР та лікувального масажу.

Згідно з вимогами стандарту другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальності «Медицина», затвердженим МОН України, та примірної програми

**підготовки в інтернатурі за спеціальністю «Ортопедія та травматологія»,
затвердженої МОЗ України, здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
повинен**

знати:

основи динамічної і функціональної анатомії, фізіологічний вплив постізометричної релаксації на організм, знати протипоказання і показання до методів ППР; види і засоби, загальну методику і техніку ППР і лікувального масажу;

вміти:

організувати лікувальний процес в клінічних умовах, застосовувати отриманні знання для практичного використання і вдосконалення; засвоїти прийоми постізометричної релаксації м'язів голови, шиї, тулуба, верхніх і нижніх кінцівок; навчитися відновлювати нормальний тонус напружених м'язів пацієнтів, використовувати раціональну техніку масажу і лікувальної фізкультури в хірургії та при наслідках травм різних ділянок опорно-рухового апарата.

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми навчальна дисципліна забезпечує набуття здобувачами вищої освіти ступеня доктора філософії таких компетентностей та програмних результатів навчання:

Загальні компетентності

ЗК1. Здатність до науково-професійного вдосконалення та розвитку власного інтелектуального та загальнокультурного рівню.

ЗК2. Вміння працювати автономно, з дотриманням дослідницької етики, академічної доброчесності та авторського права.

ЗК3. Здатність до освоєння, системного аналізу і критичного осмислення нових знань в предметній та міжпредметних галузях.

ЗК4. Здатність до критичного аналізу і креативного синтезу нових ідей, які можуть сприяти в академічному і професійному контекстах прогресу суспільства, базованому на знаннях.

ЗК5. Здатність до ініціювання та виконання наукових досліджень, результатом яких є одержання нових знань.

ЗК6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконаних робіт.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК1. Глибокі знання і систематичне розуміння предметної області за напрямом та тематикою досліджень та майбутньої професійної діяльності.

СК2. Здатність до визначення потреб у додаткових знаннях у сфері медицини та за напрямком наукових досліджень, формулювання дослідницьких питань, генерування наукових гіпотез у сфері медицини.

СК4. Володіння сучасними методами і методиками наукового дослідження.

СК5. Здатність проводити коректний аналіз даних та узагальнення результатів наукового дослідження.

СК10. Дотримання лікарської етики, біоетики та академічної доброчесності.

СК11. Здатність розумітися в характеристиках та стандартах медичних технологій, що застосовуються в травматології та ортопедії

Програмні результати навчання:

ПРН1 Застосувати поглиблені науково-професійні знання для вирішення наукових проблем в галузі охорони здоров'я, формулювати ідеї, концепції з метою використання в роботі наукового та освітнього спрямування.

ПРН2 Виявляти невирішені проблеми медицини (травматології та ортопедії), здійснювати пошук та практичний аналіз інформації з використанням новітніх інформаційних технологій, визначати пріоритетні напрямки дослідження сучасної медицини, організовувати проведення наукових досліджень.

ПРН9 Використовувати принципи медичної етики в роботі з пацієнтами, біоетики в роботі з експериментальними тваринами, дотримуватись наукової етики.

ПРН11 Самостійно і критично проводити науковий аналіз, співставлення, порівняння в області наукового дослідження, виявляти взаємозв'язок і проводити синтез наукових даних.

ПРН13 Виконувати оригінальні наукові дослідження та успішно захистити дисертаційну роботу на основі власних досліджень в галузі охорони здоров'я, медицини (травматології та ортопедії).

ПРН17 Аналізувати особливості впровадження діагностичних та лікувальних технологій при ортопедо-травматологічній патології у різних вікових та нозологічних групах хворих.

Опис навчальної дисципліни

Галузь знань	I «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення»
Спеціальність	I 2 Медицина
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо - науковий)
Характеристика навчальної дисципліни	Вибірковий компонент
Вид	Цикл дисциплін професійної підготовки
Загальна кількість учбових годин	90
Кількість кредитів ECTS	3
Кількість змістових модулів	3
Форма контролю	залік
Рік підготовки	1
Семестр	2
Лекційні заняття (учб. год.)	18
Практичні, семінарські заняття (учб. год.)	36
Самостійна робота (учб. год.)	32
Консультації (учб. год.)	4

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ **Змістовний модуль 1**

«Постізометрична релаксація (ПР)»

Форми навчання: Теоретичні, практичні, самостійна робота.

Методи навчання: словесні - лекція, пояснення, бесіда; наочні - презентації, виконані із застосуванням програми PowerPoint; практичні - лабораторні роботи, виконання вправ, завдань; проблемно-пошукові методи - дискусія та колективне обговорення можливих підходів до вирішення задач, експериментальних завдань.

Тема 1. Вступ. Визначення поняття м'язово-зв'язково-фаціального болю. Анатомічне обґрунтування виникнення цього болю. Гіпотези етіології та патогенезу м'язово-зв'язково-фаціального болю. Поняття болючих м'язових ущільнень. Гіпотези виникнення хворобливих м'язових ущільнень. Клінічні прояви м'язово-зв'язково-фаціального болю. Електроміографічні дослідження при м'язово-зв'язковому болю.

Ефект постізометричної релаксації м'язів (ПР), визначення ПР. Режими ПР. Електроміографія та міотонетрія як об'єктивізація впливу ПР.

Міофасціальний реліз та теорія «міофасціальних потягів» Т. Маерса як продовження теорії постізометричної релаксації.

Умови проведення ПР. Показання і протипоказання для застосування ПР.

Тема 2. Особливості функціональних груп м'язів.

Функціональні групи м'язів, що приймають участь в рухах голови і шиї. Функціональні групи м'язів, що приймають участь в рухах тулуба. Функціональні групи м'язів, що приймають участь у диханні. М'язи черевного пресу. Їх функціональне значення.

Функціональні групи м'язів, що приймають участь в рухах плечового суглоба. Функціональні групи м'язів, що приймають участь в рухах ліктьового суглоба. Функціональні групи м'язів, що приймають участь в рухах променево-зап'ясткового суглоба. Функціональна характеристика м'язів кисті.

Функціональні групи м'язів, що приймають участь в рухах стегна. Функціональні групи м'язів, що приймають участь в рухах гомілки. Функціональні групи м'язів, що приймають участь в рухах стопи. Функціональна характеристика м'язів, що утримують склепіння стопи.

Тема 3. Постізометрична релаксація м'язів голови та шиї.

Прийоми ПР м'язів голови, а саме: лобового черевця надчерепного м'яза, м'яза, що зморщує брови, м'яза гордіїв, колового м'яза ока, м'яза, що піднімає верхню губу і крила носа, щічного м'яза, колового м'яза рота, скроневого м'яза, жувального м'яза, крилопіднебінних м'язів.

Прийоми ПР м'язів шиї: підшкірного м'яза шиї, надпід'язикових м'язів, підпід'язикових м'язів, драбинчастих м'язів, довгих згиначів голови і шиї. ремінного м'яза голови та шиї, найдовшого м'яза голови та шиї і поперечно-остистого м'яза (в шийному відділі), напівостистого м'яза шиї, м'язів-обертачів (шийний відділ), прямі і косі м'язи голови.

Тема 4. Постізометрична релаксація м'язів тулуба.

Прийоми ПР м'язів спини: трапецієподібного м'яза, ромбоподібних м'язів, найширшого м'яза спини, м'яза-випрямляча хребта (в поперековому і грудному відділах), поперечно-остистих м'язів (в поперековому і грудному відділах), напівостистих м'язів, м'язів-обертачів (поперековий і грудний відділ), квадратного м'яза попереку,

Прийоми ПР м'язів грудей: великого грудного м'яза, малого грудного м'яза, підключичного м'яза, переднього зубчастого м'яза, міжреберних м'язів, діафрагми.

Прийоми ПР м'язів живота: зовнішнього косого м'яза живота, внутрішнього косого м'яза живота, поперечного м'яза живота, прямого м'яза живота, пірамідального м'яза, м'язів тазового дна.

Тема 5. Постізометрична релаксація м'язів верхніх і нижніх кінцівок.

Прийоми ППР м'язів верхніх кінцівок: дельтоподібного м'яза, надостьового м'яза, підостьового м'яза, м'яза-підіймача лопатки, великого і малого круглих м'язів, двоголового м'яза плеча, триголового м'яза плеча, м'язів передпліччя (передньої та задньої груп), м'язів кисті.

Прийоми ППР м'язів нижніх кінцівок: клубово-поперекового м'язу, грушоподібного м'язу, великого сідничного м'яза, середнього і малого сідничних м'язів, іліотібіального тракту, чотириголового м'яза стегна, кравецького м'яза, привідних м'язів стегна, м'язів задньої групи стегна, м'язів гомілки (передньої, задньої і латеральної груп), м'язів стопи (тильних і підшовних).

Змістовний модуль 2

«Лікувальний масаж в ортопедії і травматології»

Тема 6. Види і засоби масажу. Фізіологічний вплив масажу на організм людини. Механізм впливу фізичних лікувальних факторів. Показання та протипоказання (відносні та абсолютні) до масажу. Вплив масажу на шкіру і м'язи. Вплив масажу на нервову систему, кровоносну і лімфатичну системи. Вплив масажу на опорно-руховий апарат. Вплив масажу на обмін речовин.

Тема 7. Загальна методика і техніка мануального лікувального масажу.

Основні прийоми масажу, їх характеристика (погладження, розтирання, розминання, вібрація, тощо). Сегментно-рефлекторний масаж. Рефлекторний масаж по активних точках.

Техніка масажу окремих частин тіла. Масаж голови, обличчя, шиї, тулуба, грудей, спини, живота, верхніх та нижніх кінцівок.

Організація лікувального процесу в кабінетах масажу. Обладнання масажних кабінетів. Організація праці масажиста. Виконання масажних процедур. Рациональна техніка масажних прийомів. Нормування і облік роботи масажиста.

Методи апаратного та інших видів масажу. Масаж в комплексі санаторно-курортного лікування. Поєднання масажу з курортними і фізіотерапевтичними факторами. Роль масажу в проведенні рухових режимів та загартування.

Поєднання лікувального масажу з дозованими рухами. Пасивні рухи. Техніка пасивних рухів. Активні рухи. Вправи в статичному режимі роботи м'язів. Активні вправи за допомогою масажиста. Вправи на розслаблення. Вправи на розтягування тканин. Дихальні вправи.

Тема 8. Масаж при хворобах і травмах периферичної та центральної нервової системи. Масаж при невриті та невралгії плечового сплетіння. Масаж при невралгії міжреберних нервів. Масаж при невралгії та невриті сідничного нерва. Масаж при невралгії шкірної гілки стегового нерва. Масаж при травмі периферичних нервів. Масаж при тремтячому паралічі (хвороба Паркінсона). Масаж при дитячому церебральному паралічі. Масаж при в'ялому паралічі внаслідок перенесення радикуліту.

Тема 9. Масаж при хворобах опорно-рухового апарату

Масаж при шийно-грудному остеохондрозі. Масаж при попереково-крижовому остеохондрозі. Масаж при ревматоїдному артриті. Масаж при деформуючому остеоартрозі. Масаж при дистрофічних та запальних хворобах хребта. Протипоказання до масажу.

Тема 10. Масаж в травматології та хірургії. Масаж при контрактурах. Масаж при травматичному бурситі. Масаж після оперативного лікування переломів кісток. Масаж

при пораненні і ушкодженні суглобів. Масаж після вправлення суглобів. Масаж при травмах хребта.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем					
	усього годин	у тому числі			
		Лекції	Практичні	Самостійна робота	Консультації
1	2	3	4	5	6
Змістовний модуль 1. «Постізометрична релаксація (ПІР)»					
Тема 1	10	2	4	4	
Тема 2	9	2	3	3	
Тема 3	10	2	4	3	1
Тема 4	9	2	3	3	
Тема 5	9	1	4	3	1
<i>Разом за змістовним модулем 1</i>	45	9	18	16	2
Змістовний модуль 2 «Лікувальний масаж в ортопедії і травматології»					
Тема 6	9	2	4	3	
Тема 7	9	2	3	4	
Тема 8	9	1	4	3	1
Тема 9	9	2	3	3	1
Тема 10	9	2	4	3	
<i>Разом за змістовним модулем 2</i>	45	9	18	16	2
Усього годин	90	18	36	32	4

5. Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин
1	Характеристика функціональних груп м'язів.	4
2	Постізометрична релаксація м'язів голови та шиї.	4
3	Постізометрична релаксація м'язів тулуба.	5
4	Постізометрична релаксація м'язів верхніх і нижніх кінцівок.	5
5	Загальна методика і техніка мануального лікувального масажу.	4
6	Масаж при хворобах і травмах периферичної та центральної нервової системи.	5
7	Масаж при хворобах опорно-рухового апарату	4
8	Масаж в травматології та хірургії.	5
	Разом	36

6. Тематика самостійної роботи

№	Назва теми	Кількість годин
1	Функціональні групи м'язів, що приймають участь в рухах нижніх кінцівок	4
2	Прийоми постізометричної релаксації м'язів голови та шиї	4
3	Прийоми постізометричної релаксації м'язів спини	4
4	Прийоми постізометричної релаксації м'язів верхніх кінцівок	4
5	Поєднання лікувального масажу з дозованими рухами. Пасивні рухи. Техніка пасивних рухів. Активні рухи.	4
6	Масаж при дитячому церебральному паралічі.	4
7	Масаж при дистрофічних та запальних хворобах хребта.	4
8	Масаж після оперативного лікування переломів кісток.	4
	Разом	32

ПИТАННЯ ДЛЯ ЗАЛІКУ ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 1

1. Характеристика методу ПІР, історія питання і сучасний стан. Механізми релаксуючої і анальгезуючої дії ПІР.
2. Функціональна характеристика і вікові особливості м'язової системи.
3. Морфокінезіологічний аналіз верхньої кінцівки.
4. Морфокінезіологічний аналіз нижньої кінцівки.
5. Стан м'язів в нормі і патології.
6. Основні порушення стану м'язів, їх види, причини та наслідки
7. Показання та протипоказання до проведення ПІР. Вимоги до проведення ПІР.

ПИТАННЯ ДЛЯ ЗАЛІКУ ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 2

1. Основні прийоми і види масажу, їх характеристика. Техніка масажу окремих частин тіла.
2. Методика ПІР і масажу при дегенеративних захворюваннях хребта.
3. ПІР і масаж при захворюваннях шийного відділу хребта.
4. ПІР і масаж при шийно-грудному остеохондрозі.
5. ПІР і масаж при попереково-крижовому остеохондрозі.
6. ПІР і масаж при травмах хребта.
7. ПІР і масаж при хворобах і ушкодженнях суглобів.
8. ПІР і масаж при ревматоїдному артриті.
9. ПІР і масаж при деформуючому остеоартрозі.
10. ПІР і масаж при контрактурах суглобів.
11. ПІР і масаж при травматичному бурситі.
12. ПІР і масаж після оперативного лікування переломів кісток.
13. ПІР і масаж при вивихах суглобів.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Форми навчання: лекції, семінари, тренінги, практики (клінічні, лабораторні), співбесіди, самостійна робота, консультації.

Методи навчання: проблемно-пошукові методи (проблемний виклад, частково-пошуковий та дослідницький методи), інтерактивні методи (дискусії, кейс-метод, мозковий штурм ін.), - включення аспірантів у постановку проблемних завдань, виконання науково-дослідних робіт згідно з планом наукових досліджень інституту, пошук шляхів і засобів розв'язання наукових проблем (колективне обговорення, дискусії, колоквіуми тощо).

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль здійснюється під час проведення аудиторних занять за результатами семінарських і практичних занять, виконання самостійної роботи (індивідуальних завдань). Поточний контроль може здійснюватись у формі формативного (формуального) оцінювання – без оцінювання в балах. За результатами формативного оцінювання надаються аспірантам рекомендації щодо того, на що треба аспіранту звернути увагу та направити свої зусилля, щоби покращити результати навчання

Модульний контроль - форма проміжного контролю, що полягає у оцінці засвоєння здобувачем навчального матеріалу змістовного модуля, винесеного на цей контрольний захід, а також для встановлення зворотного зв'язку між викладачем, його якістю викладання і рівнем знань і умінь аспірантів. Може проводитись у формі формативного (формуального) оцінювання або за допомогою бальної оцінки.

Підсумковий контроль – залік, полягає в оцінці засвоєння здобувачем навчального матеріалу з дисципліни на підставі результатів поточного та модульного контролю; оцінюється за двобальною шкалою: «зараховано», «не зараховано».

Організація поточного, модульного (проміжного) та підсумкового контролів знань здобувачів і переведення показників академічної успішності здобувачів за 100-бальною системою у систему оцінок за національною шкалою здійснюється згідно з Положенням про порядок контролю та оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів вищої освіти третього освітньо-наукового рівня ступеня доктора філософії у Державній установі «Інститут патології хребта та суглобів ім. проф. М.І. Ситенка Національної академії медичних наук України» (далі – Положення про оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТА РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ

Оцінювання поточної навчальної діяльності включає контроль теоретичної та практичної підготовки і здійснюється на кожному семінарському чи практичному занятті за чотирибальною (національною) шкалою («5», «4», «3», «2») за критеріями, зазначеними у Положенні про оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів.

Переведення оцінок за поточну успішність з 4 - бальної шкали у 100 - бальну шкалу здійснюється за методикою, викладеною у Положенні про оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів.

Максимальна кількість балів модульного та поточного контрольних оцінювань за 100-бальною шкалою становить 100 балів. З них: максимальна кількість балів з контролю знань на семінарських і практичних заняттях - 80 балів; максимальна кількість балів з модульного контролю за 1-м змістовним модулем 7 балів, за 2-м змістовним модулем – 6 балів, за 3-м змістовним модулем – 7 балів (сума балів за три модульних оцінювання, що передбачені в робочій програмі даної дисципліни - 20 балів).

Відповідність оцінок за різними шкалами представлена у таблиці нижче.

Таблиця. Відповідність оцінок за різними шкалами

Критерії оцінок	Сума балів за 100-бальною шкалою	Шкала ECTS	Оцінка за національною шкалою	
			Екзамен Диференційований залік	Залік
Відмінно (відмінне виконання)	90-100	A	відмінно	зараховано
Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)	82-89	B	добре	
Добре (в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)	74-81	C		
Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)	64-73	D		
Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)	60-63	E	задовільно	
Незадовільно (з можливістю повторного складання)	35-59	FX	незадовільно	не зараховано
Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	0-34	F		

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Регулярне відвідування аспірантами/здобувачами вищої освіти лекцій та практичних занять; не спізнюватися і не пропускати заняття без поважних причин. Аспіранти/здобувачі повинні мати відповідну теоретичну підготовку до практичних занять згідно з тематикою, виконувати всі необхідні завдання і працювати на кожному занятті. Очікується активна участь аспіранта/здобувача у освітньому процесі, прагнення детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання викладачу, дискутувати, обов'язковим є знайомство з першоджерелами. Під час дискусії є важливим: повага до колег, толерантність до інших поглядів на проблему, сприйнятливність та неупередженість, ретельна аргументація своєї думки, можливість змінювати свою позицію під впливом доказів.

Індивідуальні консультації проводяться за попередньою домовленістю, формат: офлайн, онлайн з використанням електронних ресурсів

Усі учасники освітнього процесу (викладачі та здобувачі вищої освіти) повинні дотримуватися Кодексу академічної доброчесності ДУ «ІПХС ім. проф. М.І. Ситенка НАМН України» (https://sytenko.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/codex_academic_integrity.pdf)

10. Рекомендована література

Основна:

1. Мухін В.М. Фізична реабілітація в травматології. Монографія. Львів. Львівський державний університет фізичної культури. 2015. С. 428.
2. Brotzman Brent, Manske Robert C. Clinical orthopaedic rehabilitation. An evidence based approach. 4-th edition. Elsevier. Mosby. 2020. Pp. 562.
3. Майерс Т.В. (2020). Анатомічні потяги. Міофасціальні меридіани для мануальних терапевтів та спеціалістів по відновленню руху. *Anatomy trains*. Churchill Livingstone Elsevier. Київ, 2023. Стр.302.
4. Артроз крижово-клубових суглобів: патогенез, діагностика, прогнозування та лікування. Монографія/ Корж М.О., **Стауде В.А.** - Харків: Нац. Аерокосм. Ун-т ім. М.Є. Жуковського "Харків. Авіац. Ін-т", 2023. – 168 с. ISBN 978-617-619-283-1
5. Staude V., Radzishevskaya Y. Influence of massage and selective gymnastics on roentgenometric parameters of spinopelvic sagittal balance in patients with sacroiliac joint dysfunction. *Journal of Physical Education and Sport*. Vol. 21 (Supplement issue 6), Art 442 November 2021. PP. 3236 – 3245, online ISSN: 2247-806X; p-ISSN:2247-8051; ISSN – L=2247-8051 JPES
6. Luchau, T. (Ed.). (2015). *Advanced Myofascial Techniques*. Shoulder, pelvis, leg and foot (Vol. 1.) Handspring Publishing.
7. Stecco, C. (2015). Connective tissues. In: C. Stecco (Ed.). *Functional Atlas of the Human Fascial System*. Elsevier Health Sciences..
8. **Staude V.**, Romanenko K., Radzishevskaya Y., Prozorovsky D., Staude A. Rehabilitation treatment for patients with post-traumatic deformities of long bones of lower extremities in the long term after trauma. *Journal of Physical Education and Sport*. Vol. 23 Issue 3, Art # 91 March 2023. PP. 748 – 755, online ISSN: 2247-806X; p-ISSN:2247-8051; ISSN – L=2247-8051 JPES DOI:10.7752/jpes.2023.03091
9. **Staude V.**, Prozorovsky D., Radzishevskaya Y. Rehabilitation therapy for athletes after orthopedic surgery procedures on the forefoot. *Journal of Physical Education and Sport*. Vol. 23 Issue 6, Art # 179 June 2023. PP. 1468 – 1472, online ISSN: 2247-806X; p-ISSN:2247-8051; ISSN – L=2247-8051 JPES DOI:10.7752/jpes.2023.06179
10. **Стауде В.А.**, Арутюнян З.А., Радзішевська Є.Б., Яременко О.Д., Стауде А.О. Комплексне реабілітаційне лікування після ендопротезування колінних суглобів. *Ортопедія, травматологія та протезування*. № 1-2 (626-627) січень – серпень 2022. С.12-19. DOI: <http://dx.doi.org/10.15674/0030-598720221-212-19>
11. **Стауде В.А.**, Стауде А.О. Використання апаратного міофасціального реліза у хворих з дорсалгіями, обумовленими дегенеративними захворюваннями хребта. Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю "Актуальні проблеми клінічної та технологічної медицини", Київ, КВІЦ, 2023р., ISBN 978-617-697-162-7, DOI: 10.30837/978-617-697-162-7 С.188-191
12. **Стауде В.А.**, Стауде А.О. Комплекс лікувальної гімнастики, спрямований на відновлення опороспроможності тулуба при дорсалгіях, обумовленими дегенеративними захворюваннями хребта. Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю "Актуальні проблеми клінічної та технологічної медицини", Київ, КВІЦ. 2023р., ISBN 978-617-697-162-7, DOI: 10.30837/978-617-697-162-7 С. 192-202
13. Пустовойт Б. А., Пустовойт К. Б., Стауде В. А., & Тохтамишев М. О. (2024). Фізична терапія — невід’ємна частина хірургічного лікування вальгусної деформації I пальця стопи. *Orthopedics, traumatology and prosthetics*, 1, 43-48. DOI: <http://dx.doi.org/10.15674/0030-59872024143-48>

Додаткова.

14. Корж М.О., **Стауде В.А.** Концептуальна модель пато- і саногенезу артрозу крижово-клубового суглоба. *Ортопедія, травматологія та протезування*. № 2 (623) квітень

– червень 2021. С. 28-39. <https://doi.org/10.15674/0030-598720223-4102-109>

15. **Стауде В.А.**, Радзішевська Є.Б., Стауде А.О. Використання апаратного міофасціального релізу, подвздожної тракції з тепловим впливом у хворих із дорсалгіями, обумовленими дегенеративними захворюваннями хребта. Ортопедія, травматологія та протезування.. № 3-4 (628-629) серпень – грудень 2022. С.102-109. <https://doi.org/10.15674/0030-59872021228-38>

16. **Стауде В.А.**, Радзішевська Є.Б., Златник Р.В. Дегенеративні зміни крижово-клубових суглобів у пацієнтів після спондилодеза хребтового рухового сегмента L5-S1. Ортопедія, травматологія та протезування.. № 1 (614) 2019. С.14-18. <https://doi.org/10.15674/0030-59872019114-18>

17. Прозоровський Д.В., **Стауде В.А.**, Бузницький Р.І. Реабілітація пацієнтів після хірургічного лікування статичних деформацій передньогівідділу стопи. Ортопедія, травматологія та протезування. № 2 (631) 2023. С.91-95. DOI: <https://doi.org/10.15674/0030-59872023291-95>

18. Kondratiev A., Smetankina N., **Staudе V.** (2025). Biomechanical analysis of stress-strain distribution in the lumbar spine-sacrum-pelvis system with emphasis on sacroiliac joint dysfunction. Prosthesis, 7(1), 4; <https://doi.org/10.3390/prosthesis7010004>

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Лекції проводяться в аудиторії, що обладнано мультимедійним комплексом (

- медіапроектор 1шт. (Acer 2010p.);

-ноутбук (Asus x541u 2009р.)

Програмне забезпечення: Windows 7, Power Point.

Доступ до мережі Інтернет.

Електронні ресурси.

Бібліотека Інституту.

Практичні заняття у клінічних відділеннях та операційних інституту.

Спец. обладнання:

Устаткування для обстеження та реабілітації хворих опорно-рухової системи

зп	Назва підрозділів, у яких проводяться практичні заняття	Прилади	Призначення
1.	Відділення реабілітації	▪ Апарат для підводного масажу ▪ Установка для підводного вертикального витягнення(в басейні) поперекового та шийного відділу хребта ▪ Установка для підводного горизонтального витягнення ▪ Установка для сухого вертикального витягнення шийного відділу хребта ▪ Установка для сухого горизонтального витягнення шийного та поперекового відділів хребта “Finntrack” ▪ Установки для механотерапії. ▪	Реабілітація